

DAGSINS MEINING

Nú er einki reyp eftir

Uppundir seinasta val stóðu samgonguflokkarnir og serliga Tjóðveldisflokkurin og tosaðu um, hvussu væl tað stóð til í Føroyum. Ongantið fyrr hevði staðið so væl til, sum uppunðir seinasta val, um orð Tjóðveldisflokksins skuldu trúgvast. Samgongan skar enntá blokkstuðulin við 366 milliónum um árið. Hetta fór ikki at ávrika daglidagin hjá føroyingum var sagt. Og ikki nokk við tí. Sjálvur figgjarmálaráðharrin eins og aðrir tjóðveldismenn søgdu entá, at tað besta hevði verið at kvett við allan blokkin alt fyri eitt.

Andstöðan ávaraði harðliga móti politikkinum hjá samgonguni og ógrundaðu búskaparligu ovuroptimismuni hjá samgonguni, men hetta var kveistrað til viks við ákarum um grenj, undirbrotligheit, at andstöðan sáar ómegd og málur svart omaná svart.

Hvussu er stöðan nú? Ikki meir enn eitt gott ár er farið síðani valið, og nú er vent í holuni. Reypið hevur fingið ein enda.

Verkaðfólkið hevur sett lónarkrøv fram. Onkur vil siga, at hesi krøv eru órimilig og veruleikafjar, men hvussu skal tað verða, tá samgongan uppunðir seinasta val reypaði um, hvussu framúr væl tað stóð til í Føroyum? Kann nakar lasta fak-feløgini fyri at handla sum um, at tað sum landsins kosnu menn siga er rætt? At tey eisini vilja hava lut í vælferðini? Svarið hjá figgjarmálaráðharranum er: vit hava als ikki ráð til nakra lónarhækking yvirhøvur.

Tíverri sær tað út sum, at samgongan við figgjarmálaráðharranum er lopin framav. Andstöðan og mong við henni hevði grein í sínum máli, tá hon ávaraði um avleiðingarnar av politikki landsstýrisins. Eisini hevði andstöðan rætt í, at tað ikki stendur so væl til í Føroyum, sum samgongan vil ella rættari sagt vildi verða við.

Útmeldingin hjá Karsten Hansen um, at búskapurin ikki tolir stórar lónarhækkanir kunnu tíverri visa seg at verða rættar, nú 366 milliónir minni eru at taka av hjá landinum. Men so skulu Føroya fólk og ikki minst verkaðfólkið fáa at vita, at ikki eru ráð til stórar lónarhækkanir, tí samgongan segði ósatt uppunðir seinasta val, tá hon reypaði av, hvussu væl stóð til. Eisini er tað ein ásanning, at blokkniðurskurðurin í allarhægsta grad kom at merkjast millum fólk, tí hetta er ein medvirkandi orsök til, at Karsten Hansen nú ávarar móti lónarhækkanum. Og er hetta ikki partur av tí strategi móti sjálvberandi búskapi (les fullveldi), at skyldurnar hjá landskassanum fyrri ansing, skúla og eldrarøkt skulu lempast yvir á kommunar.

Tað verður ofta tosað um, at blokkstuðulin skapar "kunstiga" vælferð. eru sømulig kor hjá verkaðfólkinum "kunstig" vælferð. Skal Føroya fólk nú venja seg við sosialu korini hjá stóra grannanum fyri sunnan, har verkaðfólkið livir undir korum, ið als ikki kunnu samanberast við Norðurlond. Kanska er hetta tað, ið Tjóðveldisflokkurin meinar við, tá tosað verður um, hvussu blokkurin skapar "kunstiga" vælferð. Bretsk viðurskifti fyri verkaðfólkið eru ikki ynskilig, men ikki er tað fjart at ímynda sær, at endin kann gerast júst tað, um samgongan í óðum verkum fer at kvetta allan blokk-stuðulin í einum, hvat jú var og er ynski hjá stórum parti av henni.

Er hetta dómadagstala og svartskygt grenj? Tað segði Tjóðveldisflokkurin eisini, tá ávarað var imóti búskpargongdini og móti at kvetta blokkin við 366 milliónum um árið. Hyggið nú! Ser ikki mætari út enn, at vælferð og fólksins trivnaður fyri einhvønn pris skal ofrast á fullveldisins altari (sum nú eitur sjálvberandi búskapur).

Socialurin

Socialurin
Stovnaður: 1927
Ábyrgdarblaðstjóri : Jan Müller
jan@socialurin.fo
Blaðstjóri : Eiríkur Lindenskov
eirikur@socialurin.fo
Figgjarleiðari : Jákup Mørk
jakup@socialurin.fo
Marknaðardeild : lysing@socialurin.fo
Jonhard Hammer jonhard@socialurin.fo
Finnbjørg Nattestad
finnbjorg@socialurin.fo
Durita Simonsen durita@socialurin.fo
Blaðfólk :
Áki Bertholdsen aki@socialurin.fo
Eyðun Klakstein eydun@socialurin.fo
Edvard Joensen edvard@socialurin.fo
e-post: heri@socialurin.fo
Ingrid Bjarnastein ingrid@socialurin.fo
Vilmund Jacobsen vilmund@socialurin.fo
Solby Eliassen solby@socialurin.fo
Dagfinn Olsen dagfinn@socialurin.fo
Ingj Rasmussen ingj@socialurin.fo
Magnus Gunnarsson maggi@socialurin.fo
Ítróttur :
Jákup Mørk jakup@socialurin.fo
Myndamen :
Álvur Haraldsen avur@socialurin.fo
Jens Kristian Vang jensk@socialurin.fo

Yvir og farin, Eilif

Høgni Hoydal

Góði Eilif Samuelsen.

Haldi ikki at tað loysir seg at skifta orð um fólka-skúlan á tí støðinum tú hev-ur lagt. Persónligt brigsł, persónligar niðurgeringar og ógrundað álop hava ongantið bygt nakað upp.

Ber tað ikki til at viðgera málini fyri tann føroyska skúlan á sakligan hátt, so er tað betur ógjørt at skeldast í bløðunum.

Um tú ætlar at halda fram í politikki, so koma roynd-irnar vónandi við árunum, nevniliga at fyrireiking, grundgevingar og semjur skulu til fyri at fáa nakað á skaftið.

Annars sigur tú, at eg eri eitt spökilsí og at onki kem-ur burturúr. Men eg havi sjáldan hoyrt nakað skila-gott komið burturúr hjá teimum, sum ræðast spøk-ilsir. Besta amboðið til at sleppa av við ræðsluna fyri spökilsir, er at hyggja at

veruleikanum.

Og har vil eg fegin senda tær ein lista við øllum tí, sum Tjóðveldisflokkurin hevur framt á mentanar- og skúlækkinum seinastu 5 árin. Tað passar ikki í ein brævbjálva, so eg kann senda tær tað sum pakka-post. Ein orsök til, at so nógvir skiftandi menta-málaráðharrar hava verið hjá Tjóðveldisflokkinum er júst tí, at teir hava havt vi-sjónir og ætlanir um veru-ligar broytingar og betr-ingar. Høvdu teir bara sitið og ræðst spøkilsir, so hevði ongantið verið nakað rok

og teir kundu sitið í mong ár framyvir.

Eg eri stoltur av øllum tí arbeiðið, sum landsstýris-menn hjá Tjóðveldisflokk-inum hava gjørt. Øll gomul stríðsmál á fólka-skúlaøk-nir, um eru loyst við Tjóðveld-isflokkinum við róðrið. Til dømis kann eg nevna eitt mál sum savnsrøktina. Tað var formaðurin í Føroya Lærarafelag, Eilif Samuel-sen, sum í 1977, vildi hava málið loyst. Síðani var sami Eilif Samuelsen lands-stýrismaður í skulamálum í tveimum umfórum - men hetta málið varð als ikki loyst. Eilif Samuelsen hevði alto 20 ár at loysa málið í, uttan úrslit. Ikki fyrr enn fyrst Óli Holm og síðani Annlis Bjarkhamar tóku málið upp, varð tað loyst og liðugt.

Skúlin hevur ongantið verið so høgt raðfestur, sum við Tjóðveldisflokkinum við róðrið - fyri ikki at tala um mentanina. Skúlin er vorðin full før-

oysk ábyrgd 1. januar 2002, hóast sambandsflokkurin atkvøddi imóti, og eitt miðvist arbeiði er sett í verk til at menna ein veruligan føroyskan skúla. At umseta danskar lógir, sum danir sjálvir eru farnir frá, og so lata onnur um at rudda upp, er lættasta ting av verðini, men tað skal ikki henda aftur.

Annars skal eg gera eina rætting til seinastu grein mína. Tað var Torbjørn Jacobsen sum setti í verk skipanina við skúlastýrum. Tað kravdi stórt politiskt arbeiði at fáa hetta gjøg-num Løgtingið, sum tú sjálvur veitist um, Eilif. Í lógini, sum tú hevði lagt fyri tingið, stóðu jú bara nakrir prikkar, har sum lógargrein skuldi verða. Og tað man vera eindomi, at ein lóg verður samtykt við nøkrum prikkum, har sum týðningarmikil viðurskifti skulu lóggevast um.

Men alt tað besta, Eilif. Yvir og farin.

Ítøkiligt úrslit av norðurlenskum samstarvi

MINNISVEIK
Alzheimerfelagið

Nevndin fyri Alzheimer-felagið var mánaðagin í hesi vikuni og handaði Landstýrismanninnun í Al-mannamálm Páll á Reyna-túgvu bóklingin: »Góð stuttíðarrøkt fyri minnis-veik - betri livsgóðskuk«.

Stuttíðarrøkt er aftur-vendandi uppihald frá ein-um samdøgri upp í tríggar mánaðir.

Hesin faldari er úrslit av norðurlenskari verkætlan, sum hevur fingið stuðul frá Norðurlendska Ráðharra-ráðnum. Hann er umsettur til øll tey norðurlensku málini. Endamálið við fald-aranum er at fáa fólk at skilja, hvussu stóran týð-ning ein dygdargóð stutt-íðarrøkt hevur.

Í faldaranum kanst tú lesa um royndir, áskoðanir,

hugskot og tilráðingar um, hvat góð stuttíðarrøkt er við støði í rættindum og tørvu hjá minnisveikum og avvarðandi teirra.

Fremsta uppgávan hjá Alzheimerfelaganum er at taka sær av áhugamálum hjá teimum minnisveiku og teirra avvarðandi. Og við hesum faldaranum vilja vit royna at fáa fólk at skilja, hvønn týðning góð stutt-íðarrøkt hevur, og vilja vit royna at lýsa okkara sjónar-mið, geva hugskot og til-mæli um eina góða og innihaldsrika røkt, har vit taka støði í tørvinum, rætt-indunum og ynskjunum hjá tí sjúka og hansara ella hennara avvarðandi. Veg-leiðingin byggir á royndir frá stuttíðarrøkt, sum vit hava sannað úr skriftligum tilfari og við at tosa við starvsfólk, sum arbeia við stuttíðarrøkt, avvarðandi

og fólk, ið eru minnisveik.

At seta í verk og menna eina dygdargóða stuttíð-arrøkt merkir ikki altíð hogan kostnað. Loysnin er at útbygva røktarstarvsfólk. Úr samfelagsfíggarligum sjónarhorni hevur ein dygdargóð stuttíðarrøkt ógvuliga stóran týðning, tá kostnaðurin hjá samfelag-num er nógv minni fyri stuttíðarrøkt enn fyri var-andi røktarpláss á stovni ella heimi.

Vit hava umskrivað eitt gamalt orðatak, sum ljóðar soleiðis: "Góð ráð eru ikki altíð dýr", og vit hava roynt at lýsa eina fullkomna, men realistiska framtíðarhug-sjón, tá ið tað snýr seg um stuttíðarrøktina.

Og útbygvingina fara vit eisini at gera nakað við. Í hesum døgum er lýs-ing í bløðunum um de-menssamskiparaútbúgving.

Hetta er ein viðariútbúg-ving fyri røktarstarvsfólk, sum hava við demensrakt fólk at gera. Høvuðsenda-málið við útbygvingini er at útbygva fólk, sum kunnu:

- leggja til rættis undirvis-ing og vegleiða starvs-felagar og onnur

- koma við hugskotum, leggja til rættis menning-arætlanir og seta tær í verk

- samskipa arbeidsorkuna, tá ið tað snýr seg um við-gerðar og røktar/um-sorganarspurningar

- vera lyklapersónar í tvør-fakligum samstarvi á demensøkinum

Faldarin verður sendur stovnum kring landið, og tilfar um skeiðið kann heintast á heimasíðu felag-sins **www.alzheimer.fo** ella við at ringja tlf. 31 31 02

VIÐMERKINGAR

Nógvir føroyingar politiskt hús villir

Vagnur Michelsen

Tinganesi, og opin stríð millum serliga Tjóðveldis-flokkin og Fólkaflokkin hava verið í fjølmiðlunum.

Alt hetta er medvirkandi til, at fólk gerast ónøgd. Seinasta veljarakanningin sigur eisini, at nógvar at-kvøður eru farnar beinleið-is í føvningin á Sambands-flokkinum, sjálvt um Sam-bandsflokkurin ikki hevur sýnt nakran serligan kon-struktivan andstöðupoli-tikk.

Fólk gerast politiskt hús-vill av øllum rumblinum.

Tin flokkur, Tjóðveldis-flokkurin, hevur eftir min-um tykki ikki spælt kortini nóg væl hesi fimm árin. Vit hava gjørt ov nógv sjálmál, hevur formaðurin sjálvur sagt.

Tað vóru á sinni skeiv tekin at senda fólkinum, tá Tjóðveldisflokkurin gekk á odda at hækka sínar egnu lønir, samstundis sum tað stóð illa til á mongum økj-um í samfelagnum. Tað vóru eisini skeiv tekin at senda fólkinum at um-byggja løgtingshúsið og telefonhúsið fyri 50 milli-ónir krónur, og sum kost-aðu kosta 17 milliónir ov

nógv.

Tað eru eisini skeiv tekin at senda fólki, sum stremba eftir fullveldi, tá tey fáa at vita, at kostnaðurin av al-mennu umsitingini seinastu fimm árin er hækkaður við 154 milliónum krónum.

Tað eru eisini skeiv tekin, tá vit fáa at vita, at lækkan av ríkisstuðlinum ikki fer at ávrika gerandisdagin hjá føroyinginum, samstundis sum landsstýrismaðurin í almannamálum uttan ávar-ing ætlar at strika stuðulin til uppihaldspeningin til nøkur fá fólk. Gerandisdag-urin hjá hesum fólku broytist knappliga, tí nú mugu tey forvinna eina mánaðarløn afturat um árið.

Tað var eisini óheppið, at Tjóðveldisflokkurin setti ein óroyndan landsstýris-mann í mentamálum, sum helt seg megna alt og í ein-ari knappari vending vildi yvirtaka kirkjuna, loysa øll skúlamál og hækkaði sjón-varvspjaldidi. Hvat kunnu vit vænta av okkara fólku í framtíðini?

Tá alt hetta er sagt, so er ein stórur framburður farin fram í Føroyum seinastu fimm árin, og nógv gott er komið á skaftið. Undirsjóv-artunnil, nýtt suðuroyar-skip, tunnill til Gásadals, Norrøna, útbýgging av landssjúkrahúsinum, stór menning á heilsu- og eldra-øknum og betran á nógv-um øðrum økjum. Jú, tað er framvegis positivur andi í landinum og her er gott at búleikast, men spell, at po-litiska steivið er so vánaligt.

figgjarmálum hevur gjørt seg til fremsta talsmann hjá Maskinmeistarafelagið og Sev, eftir at fakfeløgini høvdu spælt út við sínum krøvum, sum júst brúktu henda sáttmála sum grund-arlag. At hetta so var næst-an 6 vikur eftir, at sáttmálin var undirskrivaður og enntá brúktur til útgjaldingar, ja tað verður áhugavert at siggja, hvør orsøkin er til tess. Hvønn leiklut hevði Vinnuhúsið í hesari út-meldingini frá Kasrten Hansen?

"Landið fer á húsagang" soleiðis hava arbeiðsgevar-ar vanliga sagt, tá lægst lønti bólkur í okkara samfe-lag hevur dittað sær fram við sínum krøvum. Men ongantið hevur boðskap-urin um ikki at lata hesum bólkí nakrar krónur verið so sterkur sum nú, tá sjálv-ur landsstýrismaðurin í figgjarmálum hevur gjørt seg til fremsta talsmann hjá arbeiðsgevarunum. Ikki eiti á trysti Vinnuhúsið nú kann leggja á bæði mótpart og semingsmenn, tá teir hava eina heila samgongu aftan fyri seg.

Og við hesum orðum kunnu arbeiðsgevarar rætti-liga seta fótur í spenní, og ivaleyst verður tað ikki lætt hjá semingsmonnunum at vinna fram við uppskotum, tá afturljóði av harra-boðunum úr landsstýrinum enn ljóðar so kalt og kyn-iskt.

Hvønn umboðar Karsten Hansen? Hvat sigur Tjóð-veldisflokkurin? Hesin flokkur, sum hevur roynt at sett spjaldur á seg sjálvan sum verkamannaflokkur, hvat sigur hann í hesum døgum, nú Karsten Hansen er vorðin húsavørður ú Vinnuhúsinum? Ivaleyst

Spurnarkapping

Fyribyrgingarráðið
www.fyribyrg.fo
<i>Um tú roykir 10 sigarettir um dagin, hvussu nógvar krónur fert so at brúka til sigarettir komandi 10 árin?</i> <i>(35 kr. / 20 sigarettir)</i>
A) 1.500 kr.
B) 5.700 kr.
C) 30.000 kr.
D) 64.000 kr.

Svar D: Um tú roykir 10 sigarettir um dagin, fert tú at brúka **64.000 kr. til sigarettir komandi 10 árin**. [1,75 kr./stk. x 10 x 365 x 10]

Um tú setir peningin, sum 10 sigarettir kosta, í bankan hvønn dag í 10 ár við eini rentu uppá 2,25%, hvussu nógvan pening hevur tú spart?

A) 8.000 kr.

B) 15.000 kr.

C) 35.000 kr.

D) 70.000 kr.

Svar D: Um tú setir tað, sum 10 sigarettir kosta í bankan hvønn dag við einari rentu uppá 2,25% (ungdómsrenta), eigur tú 70.000 kr. eftir 10 árum.

<i>Roykfrítt umhvøvi á arbeiðsplássinum hevur við sær:</i>
A) At tey, ið ikki roykja, anda minni av passivum royki í seg
B) At roykjarar roykja minni
C) At fleiri leggja av at roykja
D) At børn anda minni av passivum royki í seg
E) Øll omanfyreivendu

Svar E: Roykfrítt umhvøvi á arbeiðsplássinum hevur við sær, at tey, ið ikki roykja anda minni av passivum royki í seg, at roykjarar roykja minni, at fleiri leggja av at roykja, og at børn anda minni av passivum royki í seg.

Skerd bløð

Sum lesarin óivað hevur varnast, hava bløðini seinastu dagarnar verið tynri, enn vanligt er. Hetta kemst av, at Prentmiðstöðin má spara upp á pappirið, meðan arbeiðaravrekfallið er. Tiskil liggur nógv tilfar, sum ikki er komið í blaðið.

Í komandi blað – leygardagsblaðnum – verður eisini trongligt, og fáa vit eitt nú ikki rúmd fyri Lýsingar-torginum. Uttan iva fara eisini onkur tíðindaskriv, viðmerkingar og lesarabrov at liggia eftir, og vóna vit, at lesarar okkara bera yvir við okkum.

Blaðstjórin

Karsten Hansen - fremsti framherjin hjá arbeiðsgevarunum

Jóannes Eidesgaard

Og so fingi vit enn einaferð sjón fyri søgn, at fremsti framherjin á arbeiðsgevarasiðuni er eingin annar enn fram-søgumaðurin í figgjar-málum hjá sitandi sam-gongu, nevniliga Karsten Hansen, landsstýrismaður.

"Fakfeløgini í verk-falli skulu helst als ikki hava nakra krónu í lónarhækking" Hetta er boðskapurin hjá honum og væl saktans øllum landsstýrinum og allari samgonguni.

var enn einaferð plett, um hugsað verður sum arbeiðs-gevari. Hesin kaldi politiski boðskapurin kom í somu sending, sum tíðindini um, at semingsmenninir fóru at kalla partarnir innaftur dagin eftir.

Og hetta er aðru ferð, at landsstýrið hevur "timað" rætt, framvegis tá hugsað verður sum arbeiðsgevari. Fyrru ferð var at boða frá,

hava nógv eisini lisið grein-ina hjá Rúna Nielsen (for-manni í Unga Tjóðveldin-um) - hon segði ikki so lítið um nýggju tíðirnar í Tjóðveldisflokkinum.

Og heldur Miðflokkurin og Jenis av Rana, at hann sleppur við at seta Karsteni Hansen nakrar spurningar? Karsten Hansen umboðar eisini Miðflokkin í hesum máli?

Nú rekur hart á kikin hjá tykkum, sum eru í verk-falli. Men mangt takið hava tit áður tikið, og neyvan fara tit so lætt at lata tykk-um syfta. Góða eydnu víðari.

Tað er ikki ráð til eina einasta krónu í lónarhæk-king til arbeiðarafjöldina siga somu myndugleikar, sum sjálvur seinastu 5 árin hava hækkað útreiðslurnar á figgjarlógini við á leið 1100 mió. kr. Somu mynd-ugleikar, sum seinastu 5